

INSPIRATIEMAP

SingSong

Een voorstelling van **Tom Clement**.

Voor iedereen die graag zingt en/of Nederlands leert.

Tom sprak en tekende meer dan 60 mensen die vanuit de hele wereld naar België kwamen.

Zijn twee belangrijkste vragen waren: 'Wat is je lievelingslied?' en 'Zie je het zitten om dat eens te zingen?'

Lied, portret en verhaal zijn de basis voor een muzikale voorstelling waarin Tom Clement en **Tsubasa Hori** samen met het publiek liedjes van over de hele wereld zingen.

SingSong is een feest voor je ogen en oren!

Credits:

- Concept, illustraties en kostuum: Tom Clement
- Muziek: Tom Clement en Tsubasa Hori
- Vertaling liedteksten: Aya Sabi en Rodaan Al Galiddi
- Decor, coaching en techniek: Tim Clement en Johan Petit
- Productie: MartHaltentatief i.s.m. Red Star Line Museum en Atlas
- Inspiratiemap: tekst Ilse Daems | vormgeving Anneke Van der Kinderen

Deze map wil je graag inspiratie geven om met je klas aan de slag te gaan vóór of na SingSong.

Ze bestaat uit twee grote delen: 'Achtergrond in het algemeen' en 'SingSong in het bijzonder'. Dat laatste gaat vooral over belangrijke thema's die in de liederen aan bod komen: identiteit, liefde en helden.

Je vindt er denk-en doe-opdrachten. Serieuze en zotte.

Je hoeft natuurlijk niet alles te doen. Kies wat bij jou en je klas past.

Veel plezier ermee!

1. ACHTERGROND IN HET ALGEMEEN	5
• één aarde met veel talen	5
- hou een tertulia	5
- doe eens een isibongo	6
- maak een broodje aarde	7
- waarom noem je een land 'mijn' land?	8
• iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen	9
- gebruik de ambassade eens waar ze [niet] voor dient	10
2. SINGSONG IN HET BIJZONDER	11
• singalong bingbong	11
- de bleke baron	11
• me, myself and I [identiteit]	12
- kies jij wie je bent?	12
- selfies	13
- het museum van jezelf	13
- maar ik ben ik, zei Frederik	14
- het oordeel van anderen	15
- voedsel voor je identiteit: griezelfuif met horrorsnoep	16
- een croque monsieur strijken	16
• is liefde de verleden tijd van lief ? [liefde]	17
- bèèèèèèk, ik voel iets voor jou	17
- moeder heeft mensjes gebakken	18
• helden [helden]	20
- superheroes en hun soft spots	20

**wie maar één taal spreekt,
is als iemand die in een huis
woont met maar één raam**

[Tomson Highway | Cree Indian van Canada]

**één taal: één persoon,
twee talen: twee personen**

[Turks gezegde]

1. ACHTERGROND IN HET ALGEMEEN

ÉÉN AARDE MET VEEL TALEN

*Zingen doen leerlingen al snel in andere talen dan hun eigen moedertaal.
Zélf s als ze nog totaal geen Engels kennen, zingen ze al 'fonetisch' mee.
Op school wordt echter nog té dikwijls vooral gefocust op de cultuur en de taal 'van hier'
en worden leerlingen enkel daaraan afgemeten.
Draai dat eens om.*

*Hou met je leerlingen een 'tertulia'
'en/of doe eens een 'isibongo' [zie verder]*

*Laat hen kennismaken met de uitspraak van Tomson Highway [Wie maar één taal spreekt,
is als iemand die in een huis woont met maar één raam] en laat hen een huis tekenen met
maar één venster.
Waar kijkt dat zielige ene raam dan op uit?*

*Bespreek met je leerlingen de quote van Loic [8], zoon van een Congolese moeder
en Antwerpse vader: 'Ik een halfbloed? Nee, ik ben juist een dubbelbloed!'*

HOU EEN 'TERTULIA'

een gesprek waar iedereen in zijn eigen taal spreekt

Tertulia is een gesprek voor mensen die verschillen en die aan die diversiteit geen grenzen opleggen.

De vergaderzeden- en gewoontes zitten diep in ons. Wil je met elkaar in gesprek gaan, dan spreek je eerst af wie het gesprek leidt, wat de agenda is, of er iets moet worden besloten, hoelang het gaat duren en wie het verslag maakt – om slechts een paar van de verplichtingen die we onszelf opleggen te noemen. Voor zulke conventies zijn allerlei redenen te geven, maar toch: hoe zou het zijn om een gesprek van al deze voorschriften te bevrijden?

Een tertulia is een gelegenheid om deze vrijheid te ervaren en weer te genieten van de diversiteit die een goed gesprek onder gelijken kenmerkt.

Met welk doel? Leerlingen plaatsen fascinaties, vragen, verhalen of denkbeelden niet tegenover elkaar maar achter en naast elkaar. Net als een spel ontstaat een tertulia ter plekke: in onvoorspelbare bijdragen, verrassingen en reacties.

In een tertulia volg je de dagelijkse werkelijkheid: leerlingen hebben verschillende interesses en uiteenlopende associaties bij een onderwerp of gebeurtenis, drukken zich in verschillende talen uit, of komen er met hun gedachten niet uit en willen daarom eerst wat stamelen en uitproberen om te zien wat dat oplevert.

Of ze willen het eerst over iets anders hebben omdat dit is wat hen bezighoudt. In een tertulia is er tijd voor elkaar, tijd voor ieders eigen bijdrage, zoals in een gesprek onder vrienden.

Taal is daarbij belangrijk. Want, zo zei Heidegger het 'taal is het huis van het zijn.' Leerlingen die aan een tertulia deelnemen zijn zoals huisgenoten.

Vroeger betekende dit dat allen dezelfde moedertaal hadden maar die kans wordt steeds kleiner. Tertulia is de oproep om op te houden met gesprekken in een taal die slechts voor een deel van de deelnemers hun moedertaal is. Hoe meer talen, hoe meer vreugd. In een tertulia zet je de stap van 'ik zie het zo' naar 'kijk met mij eens hiernaar in de volgende taal'.

Wie maar één taal spreekt, zo zei Tomson Highway, Cree Indian uit Canada en voorvechter van meertaligheid, is als iemand die in een huis woont met maar één raam.

Ook de inhoud van een tertulia wordt gekenmerkt door diversiteit: je bent vrij om datgene ter sprake te brengen wat ertoe doet, van belang is, uitnodigt tot nader onderzoek. Aan een tertulia hangt geen beperking vast en er gaat geen opdeling aan vooraf.

Bij een tertulia is er dus:

- geen doel
- geen stappenplan
- geen gespreksleider
- niet één thema
- niet één taal: iedereen spreekt zijn/haar eigen moedertaal
- geen samenvatting
- geen conclusie: de uitkomst is zo divers als de bijdragen aan het gesprek.

Aan het einde van het gesprek vertel je elkaar: wat neem je van dit gesprek mee? Wat was nieuw voor je? Waar heb je van genoten? Waar ga je nog eens verder over nadenken?

DOE EENS EEN ISIBONGO

Isibongo is een oefening in het in woorden uitdrukken van je bewondering. Vooral voor iemand die totaal anders is dan jij.

In veel landen en culturen bestaan *vaste* vormen om bewondering uit te drukken.

Bij een promotie aan de universiteit is er bijvoorbeeld altijd een 'laudatio': een lofprijzing op het behalen van de graad van doctor.

Werkelijk uiting geven aan bewondering vraagt subtiliteit en persoonlijk onderzoek. Hoe breng je onder woorden wat je in de ander waardeert, waar je ontzag of respect voor hebt, waar je tegen opkijkt? Door je bewondering uit te spreken til je iemand uit boven de rest, daardoor zet je hem wat op afstand. Tegelijk prijs je jezelf gelukkig zo dicht bij degene die je bewondert te kunnen zijn. In bewondering gaan afstand en nabijheid samen.

Een bijzondere manier van bewonderen is de ander namen te geven: jij bent een groot kampioen, een onverzettelijke doorzetter, jouw uithoudingsvermogen is onuitputtelijk. Dat gebeurt in een *isibongo, een lofzang uit Zuid-Afrika*. Bongo betekent prijzen/danken, maar ook 'bij zijn naam noemen'. Isibongo is de naam die jou en de jouwen toekomst. Je kan een familie of groep met eenzelfde isibongo aanspreken. Vandaar ook de regel: je mag niet trouwen met iemand die dezelfde isibongo heeft. Wie de isobongo voordraagt heet 'imbongi'. Het is zijn taak om dat luid en in hoog tempo te doen.

De kracht van de isibongo bestaat uit de ritmische herhaling, het in hoog tempo achter elkaar noemen van woorden/namen die je met elkaar kan associëren.

In een isibongo is er ook ruimte voor kritische kanttekeningen. Niet in de zin van 'minpuntjes' maar bedoeld als aanmoediging om een nog grotere hoogte te bereiken.

Een isibongo maken en voordragen vergt enige training en herhaling baart kunst.

Maar het is een goeie oefening in niet zomaar zonder meer 'liken' maar helder analyseren wat je in iemand goed vindt en bewondert en waarom.

Het is ook een goeie oefening in het eens loslaten van onze afstandelijke, kille rationaliteit en het omarmen van een zuiders warm pathos.

Hieronder de isibongo die Daan [een studax en nerd] schreef en voordroeg voor zijn klasgenoot Hamza [een sporter]

HAMZA
held van het skatebord
durver van de turnles
god van de bal

HAMZA
held van het skatebord
durver van de turnles
god van de bal

HAMZA
held van het vierde
duivel van 't school

HAMZA
[X oneindig]

MAAK EEN BROODJE AARDE

Vertel aan je klas over het begrip 'tegenvoeter' en leg hen dat begrip uit.

Doe daarna een bijzonder experiment.

Neem contact op met een school/klas aan de 'andere' kant van de wereld.

Wij in België hebben een beetje pech, want exact aan de andere kant is alleen oceaanwater. Maar onze officiële tegenvoeter is Australië.

Spreek met een klas uit Australië juiste datum en uur af. Op krak dezelfde dag en uur leggen jullie een halve sandwich met 'smos' omgekeerd op die plek. En je vraagt de klas aan de andere kant van de wereld om hetzelfde te doen met 'beleg' dat voor die regio typisch is.

Maak een foto en vraag je tegenvoetersklas om dat ook te doen.

Op dat moment hebben we een 'earth sandwich': een boterham waar een ganse planeet tussenligt. Een boterham met de hele aardbol als beleg!

WANNEER NOEM JE EEN LAND 'MIJN' LAND?

Bespreek met je klas eerst het begrip 'land'.

- wat is een land?
- wanneer noem je een land 'mijn' land?
- kan iemand twee landen hebben?
- kan een land ook verdwijnen?

Laat ze dan zelf een eigen land bedenken.

- hoe heet jouw land?
- wat staat er op de postzegel van jouw land? [teken die postzegel]
- wat is de hoofdstad?
- hoe heten de rivieren ?
- hoe zien de monumenten eruit?
- wat zijn typische gerechten in jouw land?
- wie is er de baas?
- voel je je thuis in jouw land?

Bespreek met hen wat 'je thuis voelen' betekent.

- wanneer voel je je ergens thuis?
- kun je je ergens thuis voelen waar je niet woont?
- kun je ergens wonen zonder je er thuis te voelen?
- zijn er mensen die zich overal thuis voelen?
- kunnen dieren zich ergens thuis voelen?
- kunnen dingen [voorwerpen] zich ergens thuis voelen?
- kunnen gedachten zich ergens thuis voelen?
- kunnen gevoelens zich ergens thuis voelen?
- mogen vreemdelingen binnen in jouw land?
- hoe herken je een vreemdeling?
- doen vreemdelingen vreemde dingen?
- hoe lang blijf je een vreemdeling?
- kan iedereen een vreemdeling zijn?
- waarom willen mensen naar vreemde landen gaan?
- kunnen vreemdelingen gewone dingen doen?
- kun je een vreemdeling zijn in je eigen land?
- kun je een vreemdeling zijn voor jezelf?
- stel dat er nergens nog vreemdelingen zijn, hoe zou de wereld er dan uitzien?

IEDEREEN IS VAN DE WERELD EN DE WERELD IS VAN IEDEREEN

'Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen' is een oud liedje van een Nederlandse popgroep. Het past perfect bij onze stad. Het lijkt wel op haar lijf geschreven. Op 1 januari waren er in Antwerpen 536.079 inwoners. Dat is meer dan een half miljoen. Daar zitten mensen bij die in België geboren zijn, maar ook mensen die van over de hele wereld komen. Dat maakt onze stad nóg groter dan ze eigenlijk toch al is.

Soms is over andere landen leren vervelend. In aardrijkskunde bijvoorbeeld. Als je in je kop moet stampen waar tabak wordt gekweekt. Of uit je hoofd moet leren waar de kolenmijnen zijn. Soms is over andere landen leren plezant. Vooral als het gaat over 'gewoontes'. Over het leven van elke dag.

In welke landen moeten leerlingen het eerst gaan slapen? En waar mogen ze het langst opblijven? Hoe nemen Grieken de telefoon op? En wat roept een Turk als hij zijn vinger plet? Waarom kennen Spanjaarden weinig andere talen? Waar weegt een boekentas het zwaarst? Wanneer is het voor IJslanders kerstmis? Hoe vloekt een Deen? En waarom hangt er in oude Italiaanse bussen nog steeds een meetlat?

De antwoorden zijn verrassend. Ze laten zien dat wat wij 'gewoon' vinden dat voor iemand anders dikwijls niet is. En omgekeerd.

Als het over slapenstijd gaat bijvoorbeeld, zijn de Nederlandse en Zwitserse leerlingen de sigaar. Die moeten het vroegst naar bed. Op dat punt hebben de Russen geluk. Daar zenden ze om negen uur 's avonds op TV nog een kleuterprogramma uit. Dat is bij ons op Ketnet toch echt wel ondenkbaar!

Veel mensen zeggen iets als 'hallo' als ze de telefoon opnemen. Maar de Italianen zeggen 'pronto'. Dat betekent: ik sta klaar. En de Spanjaarden zeggen 'diga'. Dat wil zeggen: zeg het maar. Portugezen zeggen helemaal niks. Daar moet je zelf beginnen met vertellen. Maar het raarst zijn de Grieken. Die zeggen soms nog 'empros'. Dat betekent: voorwaarts mars! Dat is een gewoonte die ze hebben overgehouden van vroeger. Toen hadden in Griekenland alleen soldaten een telefoon.

'Au' zeggen, hoef je niet te leren. Als je keihard met je elleboog tegen de vensterbank stoot, roep je het vanzelf. In België en Nederland tenminste. In Engeland en Duitsland kreunen ze dan 'autsj'. De Grieken gillen 'eh' en de Russen kermen 'oi'. Als ze zich in Turkije heel erg pijn doen, roepen ze 'agg'. Maar 'ai' hoor je het meest. Dat jammeren de Spanjaarden, de Italianen, de Zwitsers en het is intussen ook hier al goed ingeburgerd.

Stokoude Spanjaarden kennen weinig andere talen. Dat is niet omdat ze dom zijn. Wel omdat het vroeger verboden was de taal te leren van een land waar Spanje mee in oorlog was geweest. Dus geen Frans, geen Engels...

Boekentassen zijn het zwaarst in Turkije. Daar weegt een exemplaar gemiddeld 16 kilo!

Feesten zijn ook overal anders. IJslandse leerlingen hebben een soort 'kidsdag.' Dan zijn zij de baas. Ze slaan hun ouders met een versierd stokje. En voor elke mep die raak is, krijgen ze een snoepje! Voor IJslanders begint kerstmis trouwens al op 12 december. En in Spanje is het de gewoonte om op oudejaarsavond om twaalf uur bij iedere slag van de klok een druif door te slikken. Als je in Denemarken heel erg wil vloeken, zeg je 'vael sjutton'. Dat betekent 'wel 17'. Ik vind het raar dat dit zo'n straffe vloek is. Ik kan me moeilijk voorstellen dat een getal roepen bij ons even vettig zou zijn. Zelfs de 'honderdduizend bommen en granaten' van kapitein Haddock in Kuifje klinken in onze oren nog soft.

Vroeger mocht je in Italië gratis met de bus en in de cinema als je korter was dan één meter. Nu is dat al heel lang afgeschaft. Maar in heel oude bussen hangt nog steeds een meetlat. In veel landen zijn dingen die ze 'goed voor de opvoeding van leerlingen' vinden trouwens goedkoper of gratis: de bibliotheek, een museum...In sommige landen moeten leerlingen niet betalen in een voetbalstadion [Daar weten ze pas echt wat goed is voor je opvoeding]. Maar kermissen zijn nergens gratis voor leerlingen. En pretparken meestal ook niet. [Behalve soms voor heel kleine leerlingen die toch niet in de wildwaterbaan durven.] Daar zijn alle landen dan weer hetzelfde in. Ondanks alle verschillen is er soms toch ook gelijkenis...

GEBRUIK DE AMBASSADE EENS WAAR ZE [NIET] VOOR DIENT

Wissel dit soort weetjes over 'het leven zoals het is' uit met de leerlingen van verschillende origine in je klas.

Of je kan doen wat ik met een paar klassen ook heb gedaan: ambassades opbellen en vragen stellen. In zo'n ambassade werken vertegenwoordigers van een bepaald land. Maar ze zitten ergens in een gebouw hier. Ze werken in ons land voor dat van hen. Ze zijn dus de geknipte personen om mee te telefoneren.

Maar als je je leerlingen naar ambassades laat bellen, leer ze dan eerst dat ze best rekening houden met 3 dingen:

1. De meeste ambassadeurs weten waar tabak gekweekt wordt en waar de kolenmijnen liggen. Maar niet of IJsland die naam gekregen heeft omdat er zoveel cremeries zijn. De meeste ambassadeurs zijn goed in politiek en economie maar ze zijn nogal klunzig in 'het leven zoals het is.' Je moet met ambassadeurs dus veel geduld hebben.
2. Sommige ambassadeurs hebben kinderen. Ze zijn zelf vader of moeder. Maar de meeste zijn duidelijk niet gewend om met leerlingen te werken. Ze behandelen je leerlingen als 'wezens van een andere planeet'. Leer je leerlingen om zich dat niet aan te trekken en te doen alsof ze het niet merken.
3. Ambassadeurs zijn zoetbroodjesbakkers. Ze moeten ervoor zorgen dat alles koek en ei blijft tussen ons land en dat van hen. Daar zijn ze voor aangenomen en uitgekozen. Als je hen op de man af vraagt 'hoe vloeken ze in uw land?' vinden ze dat al snel verdacht. Ze willen weten waarom je dat wil weten en wat precies de bedoeling is van je 'onderzoek'. Ze verwachten tekst en uitleg. Je leerlingen moeten onder die ambassadeurs dus veel eieren leggen. En zelf altijd beleefd en vriendelijk blijven. Dat helpt.

De krak van mijn klasgroep in dit soort telefoongesprekken was Elif. Die zei als zo'n ambassademens haar probeerde af te schepen: 'Ik versta dat u dat zelf niet weet. Maar misschien kan u het opzoeken?' En dan voegde ze er -alsof ze hem of haar een groot geheim toevertrouwde- poeslief aan toe: 'Zo doen wij dat op school ook. Als we iets niet weten, zoeken we het op.'

Daar had geen enkele ambassadeur van terug. Ze konden er niks tegenin brengen. Ze stonden met hun mond vol tanden. En Elif kreeg bijna altijd de informatie die ze wou.

Succes en veel plezier met jullie onderzoek en vragenronde bij de ambassades !

2. SINGSONG IN HET BIJZONDER

SINGALONG BINGBONG

Een zalig boek om het met je klas na SingSong te hebben over het belang van kunstenaars in het algemeen en van zangers in het bijzonder is: de bleke baron.

Een verhaal dat zich misschien afspeelt in het verleden. Misschien in de toekomst. Misschien nu. Geschreven door Anna Vercammen met schitterende illustraties van Chiara Lammens en muziek en liedjes van De Anale Fase. Uitgegeven bij De Eenhoorn.

De bleke baron is een ontroerende vertelling over kunstenaars die niets anders kunnen dan hun stem en hun roeping te volgen en over machtige mensen die bang voor hen zijn.

DE BLEKE BARON

In de onderwaterstaat is de bleke baron de leider. Hij is zo bleek dat hij niet kan blozen. Hij neemt altijd het laatste hapje, ook als de anderen nog niets hebben gehad. Hij heeft een hele grote blinkende praatstok. Met edelstenen en goud en allerlei snuffjes. Niemand mag hem tegenspreken. Glorie zij hem en zijn praatstok! De bleke baron heeft een hekel aan alle kunstenaars. Hij zegt over hen: 'Een sterke staat heeft weinig baat bij de door kunstenaars vertolkte gevoelens. Gevoelens zijn overbodig en kunstenaars ook.'

Maar het meest heeft de baron een hekel aan dichters. Want die bedoelen van alles tussen de regels. In het wit waar niets geschreven staat. Daar voelt de bleke baron zich heel ongemakkelijk bij. Gelukkig zijn Felix en Felka geen dichters. Ze zijn zangers. Ze zingen over de wereld. Ze treden vaak op voor kinderen. Heel onschuldig allemaal.

Tot de baron op een dag de bevolking van onderwaterstaat opdeelt in 'meerderen' en 'minderen' en een lijst aanlegt. De lijst 'overbodig en daarom staatsgevaarlijk'. Op die lijst staan alle namen van de 'minderen'. Zo noemt de baron alle mensen die niet in de onderwaterstaat geboren zijn en daar volgens hem dus ook niet thuishoren en/of mensen die zich niet nuttig maken en daarom overbodig zijn voor de staat.

Als de baron die lijst uitvaardigt, begint Felka alvast te oefenen in onzichtbaarheid.

Lees dit boek voor of lees het met je klas.

En zing de liederen van Felix en Felka's little revolutionary Singalong BingBong.

Bijvoorbeeld dit prachtige 'tussen de dichters'.

TUSSEN DE DICHTERS

[Anna Vercammen]

hoe gaat het bij de dichters
hoor je er nu bij

er is een land onder de sterren
waar je wortel schieten kan

waar we samen kunnen klinken
ik tel
en jij valt in

een lied waar niemand op kan komen
en wij blozen

er is een land onder de sterren
waar je wortel schieten kan

waar niemand ons zal vinden
ik tel
en jij dwaalt af
wij blozen

ME, MYSELF AND I

Veel van de liederen uit SingSong gaan [al an niet onderhuids] over identiteit. Over jezelf zijn, jezelf zoeken, kwijtraken en soms ook terugvinden ...

*Leerlingen van nu zijn leerlingen van hun tijd.
Ze leren dat ze vooral en altijd 'zichzelf' moeten zijn.
Maar wat is dat nu juist?
Waar zit dat 'zelf' trouwens eigenlijk?
En kan je kiezen wie je bent?*

Hieronder staan [mogelijke] antwoorden die leerlingen vaak op die vraag geven en [mogelijke] vervolgvragen die jij dan kan stellen. Ze zijn gebaseerd op effectieve gesprekken met leerlingen uit het eerste en tweede leerjaar. Het is absoluut niet de bedoeling dat je deze vragen klakkeloos overneemt en afhaspelt. Waarschijnlijk geven jouw leerlingen toch andere antwoorden. Dat is juist het heerlijke aan met hen filosoferen: het is en blijft volstrekt onvoorspelbaar. Deze mogelijke vragen, antwoorden en vervolgvragen dienen dus alleen om je te inspireren.

KIES JIJ WIE JE BENT?

Nee, want ik ben nog veel te klein.

Ja maar:

- Kunnen leerlingen niet kiezen?
- Kan je leren kiezen als grote mensen altijd alles voor jou beslissen?
- Kiezen grote mensen wel wie ze zijn?

Nee, want het leven heeft ervoor gezorgd dat ik een meisje ben en mijn ouders hebben mijn naam gekozen.

Ja maar:

- Ben jij alleen wat op je identiteitskaart staat?
- Moet je alles over jezelf kunnen kiezen om jezelf te zijn?
- Kan je van voornaam of van geslacht veranderen?
- Lijken alle meisjes met dezelfde voornaam als jij op elkaar?

Ja, want ik heb mijn eigen karakter en mijn eigen ideeën.

Ja, maar:

- Word je nooit beïnvloed door anderen?
- Heb je je karakter gekozen of heb je het gekregen/geërfd van je ouders?
- Kies je om goed gehumeurd of slecht gezind te zijn?
- Betekent kiezen om jezelf te zijn altijd dat je anders bent dan anderen?

Nee, want ik weet niet wie ik ben.

Ja maar:

- Moet je altijd eerst alles weten vóór je kunt kiezen?
- Kan je nu al jezelf zijn of heb je tijd nodig om jezelf te worden?
- Kan je ooit weten wie je echt bent?
- Helpt wat je elke dag doet niet om te weten wie je bent?

Nee, want ik moet veel dingen doen die andere mensen mij opdragen.

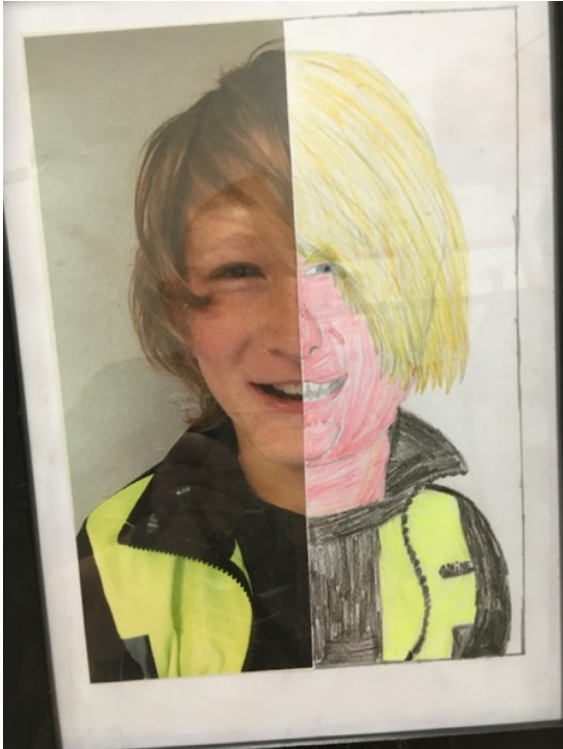
Ja maar:

- Kan je niet weigeren om die dingen te doen?
- Ben je alleen wat je doet?
- Staat wat je moet doen altijd in de weg om jezelf te zijn?
- Kan je ooit helemaal vrij zijn?

SELFIES

Maak met je telefoon of iPad een foto van iedere leerling uit je klas. Print die foto's uit op A4 papier en knip elke foto verticaal in twee. Aan de leerlingen die linkshandig zijn, geef je het rechterdeel van hun foto. Aan de leerlingen die rechtshandig zijn het linkerdeel. Vraag hen de andere helft zelf te tekenen.

Voer daarna het gesprek: welke van die twee helften is het meest 'jij'?

HET MUSEUM VAN JEZELF

Spreek met je leerlingen af dat jullie niet gaan zitten wachten tot anderen een museum voor jullie oprichten als jullie dood zijn. Zeg hen dat jullie nu al 'een museum van jezelf' gaan maken. Maar geen gewoon museum. Oh nee. Jullie willen een museum maken met stukjes lichaam. Dat kan. Er zit immers van alles aan je lijf dat er best af kan. Omdat het toch eigenlijk al op een of andere manier een beetje 'dood' is.

Zoek samen uit welke dingen dat zoal zijn. Knip een plukje van hun haar af. Bewaar hun nagelrandjes. Laat ze oorsmeer, snotpieten, speeksel, zweet en tenenkaas verzamelen. Allemaal dingen die je kan missen en die dus net zo goed nu al in het museum kunnen.

Laat je leerlingen een 'plattegrond' van zichzelf tekenen: eentje waar elke schram, elke buil en elk pukkel-tje in kaart wordt gebracht. Maak met gips een afgietsel van hun handen en/of voeten. Zet met lippenstift hun mondafdruk op papier. Maak dan met al die 'persoonlijke plattegronden' een waarachtig en volledig klasplan.

MAAR IK BEN FREDERIK, ZEI FREDERIK

Een prachtboek om het met je leerlingen eens op een originele manier over 'identiteit' te hebben is 'Maar ik ben Frederik, zei Frederik' van Joke Van Leeuwen.

Waarom?

Leerlingen verlangen vaak naar later.

Ze kunnen bijna niet wachten tot ze zelf groot en volwassen zijn.

In hun hoofden zijn al hun problemen dan op slag opgelost.

Want dan kunnen en mogen ze - EINDELIJK - alles doen wat ze willen.

Toen ik aan Toon van tien vroeg waarom hij zo verschrikkelijk graag nu al een groot mens wou zijn, antwoordde hij: 'omdat ik dan kan stoppen met verlangen om groot te zijn.'

Maar ik ben Frederik, zei Frederik van Joke Van Leeuwen is een zalig

boek over het spanningsveld tussen kind of volwassen zijn.

Zoals zij wel eens meer doet, draait Joke de boel gewoon om: in plaats van een boek te schrijven over een jongetje dat man wordt, gaat het verhaal over een man die terug een jongetje wordt. Niet alleen uiterlijk, maar ook diep vanbinnen.

Een grappig en spitsvondig maar ook ontroerend verhaal over hoe het voelt om opnieuw kind te worden.

Met genadeloos scherpe kanttekeningen over hoe onnozel grote mensen dan tegen je doen. En hoe kinderachtig ze jou behandelen.

Een pareltje.

Met Joke Van Leeuwen op haar Joke Van Leeuwenst.

Wat en waarover?

Frederik werkt al jarenlang op het Knipkantoor. Daar moet hij nieuws uit de krant knippen en er stapeltjes van maken. Bijvoorbeeld de overstromingen bij de overstromingen. En de koninginnen bij de koninginnen. Op een dag stopt hij een uitgeknipt bericht stiekem in zijn broekzak. Dat is nochtans strikt verboden. Toch doet hij het. En dan gebeurt het. Frederik wordt kleiner en jonger. Hij wordt opnieuw een kind. Niemand herkent hem meer.

'Maar ik ben Frederik' zegt Frederik tegen iedereen.

De enige die luistert, is het meisje Frommel.

Kan zij Frederik helpen? Komt het terug in orde met hem?

Citaat:

En toen gebeurde het.

Frederik werd kleiner. Hij werd kleiner en jonger.

Hij werd zo jong als een kind.

Daar zat hij op zijn bureaustoel. In veel te grote kleren.

Hij keek naar zijn handen. Er zaten geen zwarte haren meer op. Hij voelde aan zijn wangen. Die waren zacht en zonder stoppeltjes. De mouwen en broekspijpen van zijn pak waren te lang.

Alleen zijn voeten waren hetzelfde gebleven.

Dit kan niet, dacht Frederik. Ik ben een meneer. Hij rolde zijn broekspijpen en zijn mouwen op.

Hij maakte met zijn schaar een extra gaatje in zijn riem. Zijn broek en zijn onderbroek mochten niet afzakken.

Misschien gaat dit weer over, zei hij bij zichzelf. Het komt omdat ik opeens aan vroeger dacht.

Zijn stoel moest hoger. Frederik wist waar de hendel zat. Hij zoefde zichzelf omhoog. Dat vond hij leuk om te doen. Hij was vergeten hoe leuk het was. Hij zag de hele kamer anders als hij een beetje hoger zat. En het uitzicht werd ook anders. En als hij laag zat, zag hij buiten meer lucht.

Als hij dan ook zijn stoel naar achteren zette, kon hij de vliegtuigen naar ver weg zien vliegen, met een witte streep erachteraan, alsof de lucht hun kladblok was.

Frederik liet zichzelf vijf keer omhoog zoeven en vijf keer omlaag. Hij werd er vrolijk van. Ik wist niet dat ik zo'n fijne stoel had, dacht hij.

Ik ga hier voortaan elke dag eerst mee spelen voor ik ga knippen.

HET OORDEEL VAN ANDEREN

Het is moeilijk om jezelf te zijn en te blijven als je voortdurend wakker ligt van het oordeel van anderen. Sociale media maken het de leerlingen van nu nóg moeilijker om daar gezond onverschillig voor te zijn dan vroeger het geval was.

Over het oordeel van anderen bestaat een prachtig en helder Berbers verhaal.

Lees je leerlingen die parabel van de ezel voor.

En ga dan met hen het gesprek aan over op welke punten zij [over]gevoelig zijn voor de mening en het oordeel van anderen.

Er was eens een mevrouw. Een heel sterke en slimme mevrouw. Haar naam was Zahra. Zahra had een ezel. Een top ezel!

En Zahra had ook een dochtertje. Een meisje van acht jaar.

Ze had ook een man, maar die speelt hier verder geen rol.

Zahra, haar dochter en hun ezel woonden in een dorpje in Noord-Afrika.

Elke dag gaat Zahra naar de markt met haar ezel.

Vandaag neemt ze voor de eerste keer haar dochtertje mee.

Zahra zit comfortabel op haar ezel en haar kleine meisje, heel trots, loopt ernaast.

Stralend komen ze aan op de markt. De mensen beginnen keihard te lachen: 'Kijk die mevrouw! Wat een egoïst. Ze zit lekker op haar ezel terwijl haar arme dochtertje te voet moet gaan.'

Zahra kijkt naar haar dochter en zegt: 'Heb je gehoord wat de mensen zeggen?'

De volgende dag gaan ze terug naar de markt. Maar deze keer wisselen ze van plaats. Zahra zet haar meisje op de ezel, en zelf loopt ze ernaast.

'Amai', roepen de mensen op de markt, 'die dochter van Zahra, wat een verwend kind! Zomaar lekker op de ezel zitten terwijl haar arme mama te voet moet gaan!

De jeugd van tegenwoordig, totaal geen respect!

En Zahra zegt aan haar dochter: 'Heb je goed gehoord wat de mensen zeggen?'

De volgende dag doen ze het weer een keertje anders: Zahra neemt plaats op de rug van de ezel, pakt haar dochtertje en zet haar erbij. Zo rijden ze samen naar de markt. 'Wow!' roepen de mensen. 'Dierenmishandeling! Arm beest! Schandalig! Zahra en haar dochter zijn veel te zwaar voor die arme ezel!

Ze hebben totaal geen medelijden met dat beest!'

En weer zegt Zahra: 'Heb je goed gehoord wat de mensen zeggen?'

De vierde dag proberen ze iets helemaal anders. Zahra en haar dochter pakken de ezel op hun rug, en lopen naar de markt. Daar aangekomen zweten ze dikke druppels. 'Waahahaha', lachen de mensen, 'wat een grap! Wie draagt er nu een ezel op de rug! Die twee zouden ze beter in het gekkenhuis steken.'

Zahra kijkt naar de ezel en zegt: 'Heb je gehoord wat de mensen zeggen?'

En de ezel zegt: 'Wat je ook doet in het leven, de mensen zullen altijd commentaar hebben en kritiek leveren.'

HI HAA HIHAA

Met dank aan Yamina Takkatz van Zebarbar. Ik leerde deze prachtparabel kennen n.a.v. haar voorstelling 'Zohra's feestje'.

VOEDSEL VOOR JE IDENTITEIT & GRIEZELFUIF MET HORRORSNOEP

*Smaken en gerechten spelen dikwijls óók een belangrijke rol in je 'identiteitsgevoel'.
Vraag aan je leerlingen welke smaak of gerecht van ginder ze hebben meegenomen
naar hier en/of welk gerecht ze 't meest zouden missen als ze van hier zouden verhuizen
naar een totaal ander ginder.*

Bespreek met je klas wat er nodig is om van een feest een écht feest te maken.

En organiseer dan een out of the box feest zoals er in je klas nog nooit eerder eentje is geweest:
een griezelfuif met horrorsnoep waar je croque monsieurs strijkt!

Richt je klas in. Voor een keertje eens niet met vrolijke vlaggetjes en kleurige slingers. Maak een spooky
en allesbehalve feestelijk decor. Serveer snoep en drankjes. Geef de snoep en de drankjes akelige namen
en zet er bloedstollende bordjes bij. Bijvoorbeeld:

MENSENVLEES

UITGERUKTE HARTEN

VERKOOLDE VINGERKOOTJES

URINE VAN EEN AZIJNPISSER

EEN CROQUE MONSIEUR 'STRIJKEN'

Zélf s leerlingen denken soms eerder klassiek en/of stereotiep.

Help hen die stereotypen te doorbreken.

Onderzoek met hen of je de warmte van een strijkijzer bijvoorbeeld ook kan gebruiken om te koken.

Breng een strijkijzer, bakpapier of aluminiumfolie, brood, kaas mee.

Prepareer de croques en leg er een laag bakpapier of aluminiumfolie over. Maak het strijkijzer warm.

'Strijk' dan eerst de ene kant van de croque, dan de andere.

Eet de gestreken croques.

IS LIEFDE DE VERLEDEN TIJD VAN LIEF?

Er is één ding dat in alle talen hetzelfde is: veel liedjes gaan over 'de liefde'.

Of het gebrek daaraan.

Dat is in deze SingSong niet anders.

We moeten het dus absoluut ook over de liefde hebben.

BÉÉÉÉÉÉÉÉÉ IK VOEL IETS [VOOR JOU]

Ga met je klas het gesprek aan over de vraag:

is het plezant om verliefd te zijn?

Ja, want daar word je gelukkig van

Ja maar:

- Kun je niet even gelukkig zijn als je alleen bent?
- Brengt liefde alleen geluk met zich mee?
- Is geluk het allerbelangrijkste in ons leven?
- Ben je ook gelukkig als je van iemand houdt die niet van jou houdt?

Nee, want dan lachen ze met mij

Ja, maar:

- Luister jij alleen naar de mening van anderen of ook naar die van jezelf?
- Kun je anderen ervan overtuigen dat ze ongelijk hebben?
- Lachen mensen soms om iemand omdat ze jaloers zijn?
- Lachen ze ook om volwassenen die verliefd zijn?

Ja, want dan kunnen we mekaar helpen

Ja maar:

- Als de ander je niet helpt, hou je dan nog van hem?
- Word je verliefd op een persoon of op wat hij of zij doet?
- Moet liefde ergens toe dienen?
- Als je verliefd bent, wil je dan liever geholpen worden of de ander helpen?

Nee, want soms blijft het niet duren

Ja maar:

- Wie kan weten of een liefde blijft duren?
- Kun je iets doen zodat liefde blijft duren?
- Moet je nee zeggen tegen de liefde omdat je misschien ooit gekwetst zult worden?

Nee, want het overkomt ons zonder dat we erom gevraagd hebben

Ja maar:

- Kun je verliefd worden zonder dat je het wilt?
- Is er ergens iemand die voor jou voorbestemd is?
- Is verliefd worden hetzelfde als verliefd blijven?

MOEDER HEEFT MENSJES GEBAKKEN

Essentieel voor 'empathie' is dat je probeert in de schoenen van de ander te gaan staan. Jongens/mannen in die van meisjes/vrouwen en omgekeerd.

Empathie is niet gemakkelijk.

Om zorgvuldig te zien, moet je verder kijken dan je neus lang is. Je moet 'het eerste zicht' voorbij. Soms moet je zelfs nòg een stap verder gaan. En kijken door de ogen van iemand anders. Als een meisje op de hoek van de straat een jongen kust, moet je door haar ogen kijken om te zien hoe lief en bijzonder die gewone jongen is. Pas dan kan je de kriebels voelen in háár buik. Kijken door de ogen van iemand anders doet je meestal veel beter zien. Maar het is niet altijd gemakkelijk om het te doen. Daar zijn al veel ingewikkelde boeken over geschreven. Maar een verhaal kan dat ook duidelijk maken.

Het verhaal hieronder probeert mensen begrip en empathie te laten opbrengen voor vissen door de rollen om te draaien en vissen met ons te laten doen wat wij meestal met hen uitspoken.

Vertel dit verhaal aan je klas.

Laat hen daarna zelf zo'n 'omgekeerde' verhalen verzinnen en vertellen.

Moeder heeft mensjes gebakken

Er was eens, niet zo lang geleden, het zou zelfs gisteren kunnen geweest zijn of vandaag nog, een gewone vijver.

In die vijver zit een vrouwvis te vissen.

Ze heeft een zwembandje aan om boven te blijven drijven en aan haar hengel bengelt een zakje friet.

Naast haar staat -op een vlotje van autobanden- een pot mayonaise. En ook een stereo-zwemman waar muziek uitswingt:

"des zomers als de zo-o-on schijnt dan regent het hier niet- nee niet- dan komt het boze vi-i-isje hier vissen met zijn friet -ja friet- met andalouse of mayonaise met curryketchup of tomataise met zijne friet met mayonaise".

De vrouwvis zingt vrolijk mee en maakt ondertussen lokkende geluiden. Drie mensen komen er voorbij. De eerste peutert een friet uit het zakje maar blijft niet aan het haakje hangen. De vrouwvis is diep teleurgesteld.

De tweede mens heeft minder geluk. Opgewonden haalt de vis hem dichterbij, maar zegt dan met spijt in de stem: "Jij bent te groot. Jammer. Maar grote mensen smaken vies. Ik gooi jou terug op het land." En dat doet ze.

Dan komt er een tienermeisje voorbij. Ook zij blijft aan het haakje hangen. Het visje is nu zielscontent:

"Eindelijk nog eens een fris, jong meisjeslijf. Dat is lang geleden. Mmmmm...meisjes. Die heb ik het liefst." Het meisje gilt en spartelt. Maar dat helpt niks. De vis houdt haar krachtig kopje onder tot ze niet meer beweegt.

De vrouwvis neemt het dode meisje mee naar haar keuken. Ze kiest 'het verukkulukke mensbaksels' kookboek en begint het meisje te bereiden.

Eerst hakt ze zonder boe of ba de kop eraf.

De huismossel eet hem op. Daarna leest het visje luidop voor en doet intussen wat ze zegt: 'Stroop het oppervel eraf [het visje doet de kleren van het meisje uit.] Verwijder -indien nodig- het tweede vel van de filets [de vis vilt het meisje.] Vergeet niet te ontbenen [ook dat gebeurt.] Snij de mensfilet in stukken en strooi er wat Citroensap en zout over.

Doe bouillon in een pan, breng aan de kook en voeg de mens, rijst, paprikapoeder en peper toe. Maak op smaak af en serveer er heerlijk groen zeewier bij.

De vrouwvis zet het meisje op tafel en roept: "Kinderen, naar huis komen! Moeder heeft mensjes gebakken!"

Twee visjes komen gehoorzaam naar huis gezwommen.

Eentje is heel blij en vraagt enthousiast:

"Mama, mama, krijg ik de borstjes? Die vind ik zo zacht en zo sappig!"

Dat ene visje krijgt de borstjes. Het andere visje zit met een lang gezicht en trage vinnen in het meisje te prakken. Dat maakt de mamavis boos

en ze zegt kwaad: "Doe voort. Jij zit altijd met lange kieuwen te kauwen. Je zal nooit groot en sterk worden en later geen mensen kunnen vangen."

"Dat is dan net goed", antwoordt het visje vinnig. "Ik wil geen mensjes eten. Ik wil alleen zeewier. Want mensen dooddoen is stout."

Dat ontroert de mamavis. En ze zegt lief en troostend:

"Maar neen, jongen. Mensen vangen is niet erg. Zij zijn dat gewoon. Ze weten er niets van. Mensen hebben geen gevoel. Mensen zijn toch geen vissen!!!"

En de moraal van dit verhaal is -je kan niet missen: dat mensen minstens even 'stom' zijn als vissen...

HELDEN

*In Sing Song zingt Emmanuel Boakye het zelfgemaakt lied 'Superstar'.
Dat is iets wat veel leerlingen graag willen zijn
Maar wist jij dat er ook échte superheroes bestaan?
Mensen die zich verkleden als superhero en dan goede daden doen?
Verken met je klas www.reallifeheroes.com*

SUPERHEROES EN HUN SOFT SPOTS

De Zweedse Linnea Johansson ergerde zich aan het stereotiepe beeld dat haar zoontje van 'helden' had. Daarom heeft zij een 'kleurboek' gemaakt waarin je de zachte kant van die helden ontdekt.

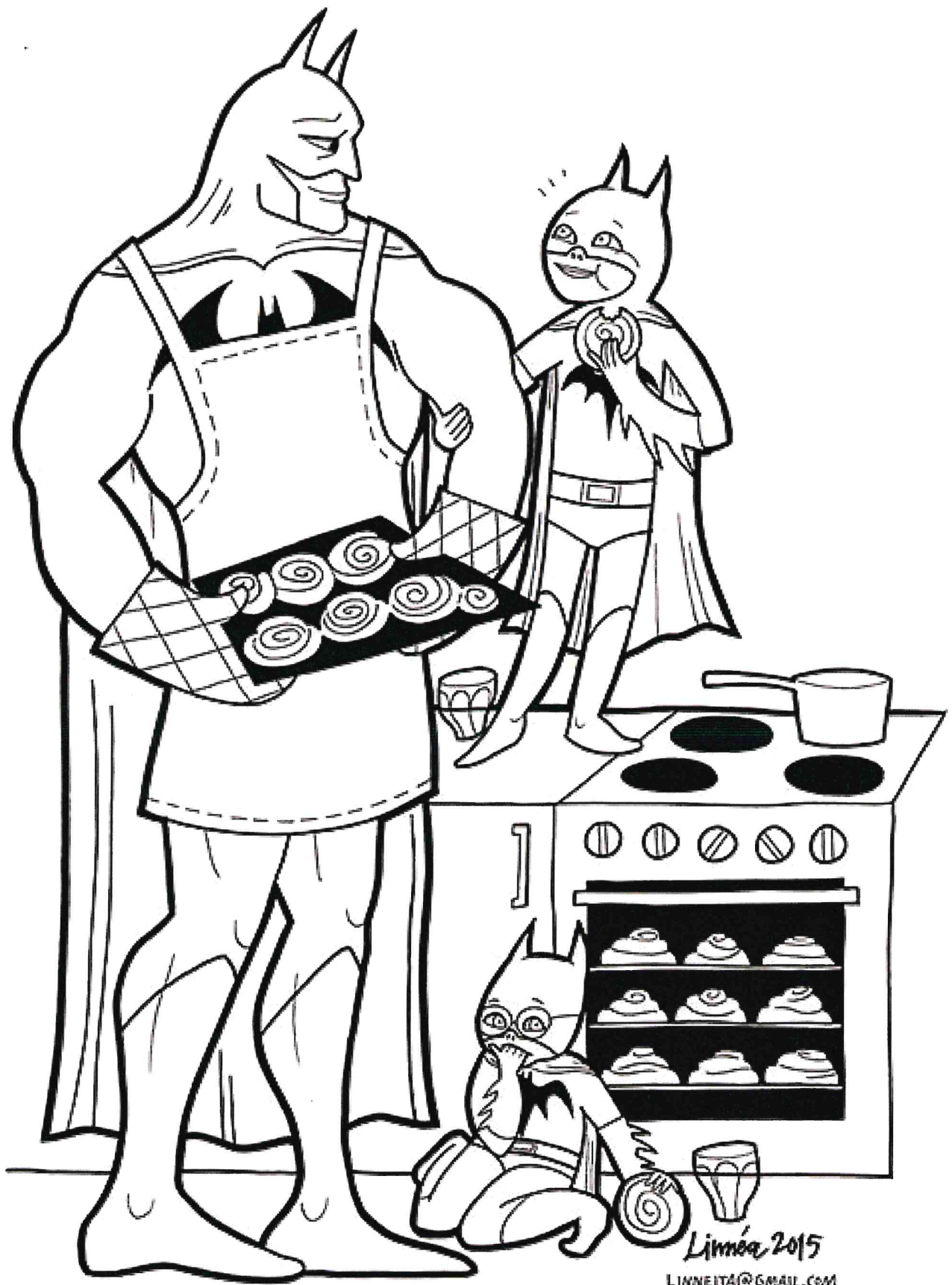
Hierbij enkele van haar kleurplaten: de hulk die met zijn kindje naar het strand gaat, batman die koekjes bakt, spiderman op de wc, superman als queer, als iemand die verdriet heeft over een dood vogeltje of in shock omdat zijn ijsje op de grond gevallen is.

Laat je leerlingen deze platen inkleuren.

Maar laat je klas ook zelf 'de zachte kant van superhelden' bedenken en tekenen.

Linnea 2015
LINNEITA@GMAIL.COM

Linaba 2015

© LINABA@GMAIL.COM